

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 307/2012-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. S., P., zastúpeného advokátom JUDr. M. O., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 127/2011 a jeho rozsudkom z 12. apríla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. S. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2012 doručená sťažnosť Ing. J. S., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. O., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 127/2011 a jeho rozsudkom z 12. apríla 2012 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 15 C 124/2002-235 zo 14. októbra 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zamietol návrh sťažovateľa ako navrhovateľa na zaplatenie 26 422,36 € (796 000 Sk) s príslušenstvom smerujúci proti odporcovi M. H. Sťažovateľ sa svojím návrhom domáhal proti odporcovi zaplatenia označenej sumy z titulu vrátenia pôžičky na základe zmluvy o pôžičke z 12. apríla 2000.

Na odvolanie sťažovateľa krajský súd potvrdil napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu.

Sťažovateľ namieta porušenie ním označených práv rozsudkom krajského súdu z dôvodu podľa neho nesprávnych skutkových a právnych záverov v ňom vyslovených, ktorými sa krajský súd ako súd odvolací stotožnil so závermi okresného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

«... žalovaný nikdy nepopieral, že sťažovateľovi dlhoval 26.422,36,- €. Práve naopak, na pojednávaní, ako aj vo svojich písomných podaniach viackrát potvrdil, že sťažovateľovi dlhuje sumu 26.422,36,- €. Navyše, bol to práve žalovaný, ktorý sťažovateľovi navrhol, aby uzavreli Zmluvu o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000. Sťažovateľ, ako osoba neznalá práva, ktorá si nebola vedomá rozdielu medzi reálnou konsenzuálnou zmluvou a len konsenzuálnou zmluvou, nemohla predvídať, že Zmluva o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 bude samotným žalovaným napadnutá ako absolútne neplatná z dôvodu, že nedošlo k reálnemu plneniu z tejto zmluvy...

Pri výklade právneho úkonu, ktorým bola Zmluva o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000, okresný aj krajský súd pristupovali mechanicky a formalisticky, čím okresný aj krajský súd odopreli sťažovateľovi poskytnúť akúkoľvek ochranu jeho práv, a to i napriek tomu, že

žalovaný uznal existenciu svojho záväzku voči sťažovateľovi, pričom voči nároku sťažovateľa vznášal kompenzačné námietky. Pritom takýto formalizmus odporuje materiálnemu chápaniu zákonnosti (§ 1 OSP) a princípom materiálneho právneho štátu, ktorý je nadradený formálnemu chápaniu právneho štátu...

Podľa názoru sťažovateľa, ani jeden zo súdov pri výklade právneho úkonu, ktorý sťažovateľ uzavrel so žalovaným, nepostupoval v intenciách Nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 242/2007, publikovaný v časopise *Zo súdnej praxe* pod číslom R 2/2009, v zmysle ktorého: „Text zmluvy je len prvotným priblížením sa k významu zmluvy, ktorý si chceli jej účastníci svojím konaním stanoviť. Doslovný výklad textu zmluvy môže, ale nemusí byť v súlade s vôľou konajúcich strán. Ak vôľa zmluvných strán smeruje k inému významu, a ak sa podarí vôľu účastníkov procesom hodnotenia skutkových a právnych otázok ozrejmiť, má zhodná vôľa účastníkov zmluvy prednosť aj pred doslovným významom textu nimi formulovanej zmluvy. Vôľa je vnútorným stavom konajúcej osoby, ktorý nie je bezprostredne prístupný interpretovi právneho úkonu, a nie je interpretom tohto právneho úkonu poznateľný. Na vôľu preto treba hľadieť (usudzovať) z vonkajších okolností, spojených s podpisom a realizáciou zmluvného vzťahu, hlavne na okolnosti spojené s podpisom zmluvy a následné konanie účastníkov po podpise zmluvy... Porušenia ústavne zaručených základných práv sa teda orgán verejnej moci dopustí aj vtedy, pokiaľ formalistickým výkladom podústavného práva odoprie autonómnemu prejavu vôle zmluvných strán dôsledky, ktoré zmluvné strany takým prejavom zamýšľali vyvolať vo svojej právnej sfére (porov. napr. nálež sp. zn. I. ÚS 243/07).“...

Z vykonaného dokazovania bolo bez pochybností zistené, že účelom uzavretia Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 bolo nahradenie predchádzajúcich troch zmlúv novou dohodou, t. j. Zmluvou o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000, v zmysle ktorej by žalovaný sťažovateľovi uhradil jednu pôžičku, ktorá by vyjadrovala súhrn predchádzajúcich pôžičiek a úrokov z nich...

Pri akceptácii skutočnosti, že zmluva o pôžičke je reálnou zmluvou, ani jeden zo všeobecných súdov neprihliadli na tú skutočnosť, že k odovzdaniu pôžičiek reálne došlo, aj keď čiastkovými plneniami, a to ešte pred uzavretím Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000...

Ak by sme aj akceptovali záver oboch všeobecných súdov, že Zmluva o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 je absolútne neplatná z dôvodu, že sa z nej neplnilo, potom sa súdy mali vyporiadať so súhlasnými stanoviskami sťažovateľa a žalovaného, v zmysle ktorého ich úmyslom bolo prostredníctvom Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 nahradiť všetky predchádzajúce zmluvy o pôžičke a v zmysle tejto zmluvy malo dôjsť k ich nahradeniu...

Okresný a ani krajský súd nemali pochybnosti o tom, že úmyslom sťažovateľa, ako aj žalovaného bolo prostredníctvom Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 nahradiť predchádzajúce zmluvy jednou zmluvou. Oba všeobecné súdy však na takto zistený skutkový stav aplikovali právne normy formalisticky a zužujúco, čoho dôsledkom bolo, že súdy neposkytli nároku sťažovateľa žiadnu ochranu, na druhej strane vyhovelí obrane žalovaného, pričom vôbec nevzali do úvahy, že v prvom rade to bol žalovaný, ktorý sporný text Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 pripravil...

Pri aplikácii právnej normy všeobecný a ani odvolací súd neprihliadli na medze výkladu právnych úkonov, ktorý v zmysle stabilnej judikatúry ústavného súdu má v prvom rade reflektovať na vôľu zmluvných strán, pokiaľ o nej niet pochýb tak ako v tomto prípade, pred písomným znením ich prejavu vôle, keďže i napriek tomu, že platí všeobecná zásada, že neznalosť zákona neospravedlňuje, predsa len treba prihliadnuť na skutočnosť, že tak sťažovateľ, ako aj žalovaný nie sú osobami znalými práva a jeho fines, pričom Zmluvu o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 od samého počiatku uzavreli s úmyslom nahradiť predchádzajúce zmluvy o pôžičkách novou zmluvou. Sťažovateľ aj žalovaný konali spoločne v dobrej viere, že písomne zachytený text Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000 bude mať za následok zamýšľané právne účinky. V zmysle takto zisteného skutkového stavu však okresný aj odvolací súd vôľu sťažovateľa a žalovaného nevzali vôbec do úvahy, prihliadli len na písomné znenie Zmluvy o pôžičke zo dňa 12. apríla 2000.

Sťažovateľ sa domnieva, že takýto prístup oboch súdov je ústavne neudržateľný a ústavne nekonformný, pretože ak z vykonaného dokazovania pred všeobecným súdom bola bez pochýb zistená vôľa a úmysel zmluvných strán, súdy mali pri výklade právnych úkonov sťažovateľa a žalovaného pristúpiť k takto bez pochýb nezistenému skutkovému stavu a rešpektovať ho...»

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti týmto nálehom:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ústavy, právo sťažovateľa na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Prešove č. k. 15C/124/2002-235 zo dňa 18. apríla 2012 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 15C/124/2002-235 zo dňa 18. apríla 2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný Ing. Jozefovi Schlosserovi uhradiť trovy konania vo výške 331,23 EUR na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. O. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Z obsahu sťažnosti a jej príloh je možné ustáliť, že sťažovateľ v petite sťažnosti v dôsledku zrejmej chyby v písaní nesprávne uviedol spisovú značku namietaného konania a rozhodnutia krajského súdu a podľa obsahu sťažnosti namieta postup krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 127/2011 a jeho rozsudkom z 12. apríla 2012.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 221/05).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 127/2011 a jeho rozsudkom.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) ako i práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv

a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedol: „Zmluva o pôžičke je neformálnou, ale reálnou zmluvou (kontraktom) ktorá vyžaduje odovzdanie predmetu pôžičky (peňazí) veriteľom dlžníkovi...

Z ustanovenia § 570 Občianskeho zákonníka vyplýva právna možnosť účastníkov záväzkového právneho vzťahu zmluvou zrušiť ich doterajší záväzok a nahradiť ho novým záväzkom s tým, že doterajší záväzok zaniká a dlžník je povinný splniť nový záväzok, pričom subjekty doterajšieho právneho vzťahu sa nemenia (privatívna novácia)...

Zo žalobného návrhu žalobcu nepochybne vyplýva, že svoj nárok na splnenie povinností odvodzoval od písomnej zmluvy o pôžičke, uzavretej so žalovaným dňa 12. 4. 2000. V priebehu konania bolo zistené, že na základe predmetnej písomnej zmluvy o pôžičke zmluvy nedošlo k reálnemu odovzdaniu predmetu pôžičky. Až v priebehu konania účastníci potvrdili, že predmetná zmluva iba zhrnula z predchádzajúceho obdobia požičané sumy žalobcom žalovanému na základe samostatných písomných zmlúv. Súd prvého stupňa zmluvu z 12. 4. 2000 vyhodnotil ako absolútne neplatný právny úkon pre nezgodu vôle a prejavu a nedostatok formy. Zmluvný záväzok neposúdil ani ako prijatívnú nováciu pôvodného záväzku, vzniknutého nahradením pôvodných záväzkov, vyplývajúcich z osobitných právnych úkonov (zmlúv o pôžičkách z predchádzajúceho obdobia) podľa § 570 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka z dôvodov, že z predmetnej zmluvy táto skutočnosť

nevyplývala, nahradenie pôvodných záväzkov novým záväzkom bolo možné iba v písomnej forme. Takýto nedostatok podľa jeho názoru nebolo možné nahradiť ani zhodným vyhlásením účastníkov. S týmto záverom súdu prvého stupňa sa odvolací súd plne stotožňuje.

Dohodou veriteľa s dlžníkom je možné podľa § 570 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka nahradiť doterajší záväzok novým záväzkom. Na základe takejto dohody môže doterajší záväzok zaniknúť a dlžník je povinný splniť záväzok. Z citovaného zákonného ustanovenia nepochybne vyplýva, že ak sa nahrádza záväzok zriadený písomnou formou, čo bolo aj v tomto prípade (písomné zmluvy o pôžičke zo 16. 12. 1998, 14. 7. 1998) musí sa dohoda o zriadení nového záväzku uzavrieť písomne. Je treba prisvedčiť súdu prvého stupňa, že z obsahu novej dohody musí nepochybne vyplývať vôľa účastníkov nahradiť pôvodný záväzok novým záväzkom. Tento úmysel strán nemožno predpokladať, musí vyplývať z dohody. Zo zmluvy o pôžičke z 12. 4. 2000 nevyplýva, žeby sa pôvodné záväzky, vyplývajúce zo zmlúv o pôžičkách z rokov 1997 a 1998 nahrádzali novým záväzkom ani skutočnosť, žeby pôvodné záväzky zanikli. Žalobca žalobou si v konaní uplatnil nárok vyplývajúci zo zmluvy o pôžičke z 12. 4. 2000 a týmto žalobným návrhom bol súd viazaný. Keďže nedošlo k reálnemu odovzdaniu predmetu pôžičky, nemohla vzniknúť ani povinnosť vrátiť tento predmet. Písomná dohoda o nahradení pôvodných pôžičiek novou pôžičkou (pôvodné pôžičky boli zriadené v písomnej forme) nebola v konaní preukázaná. Písomne uzavretá dohoda sa môže zmeniť alebo zrušiť iba písomne (§ 40 ods. 2 Obč. zák.) Nie je rozhodujúce, či zákon pre takýto právny úkon prepisuje písomnú formu. Rozhodujúcim je, že predpisuje písomnú formu v prípade, ak bol pôvodný záväzok zriadený v písomnej forme a nahrádza sa novým. Ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje zákon alebo dohoda účastníkov, je neplatný (§ 40 ods. 1 Obč. zák.). Mylný je názor žalobcu, že nedostatok formy má za následok relatívnu neplatnosť právneho úkonu podľa § 40a Občianskeho zákonníka. Neplatnosť právneho úkonu podľa § 40 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka je absolútne neplatným právnym úkonom a na takúto absolútne neplatnosť musí súd prihliadať z úradnej povinnosti. Súd prvého stupňa správne vyvodil záver že predmetná zmluva o pôžičke je absolútne neplatným právnym úkonom, na ktorú skutočnosť bol povinný prihliadať. Z absolútne neplatného právneho úkonu nemožno sa úspešne domáhať plnenia.

Taktiež neobstojí jeho námietka, že žalovaný uznal existenciu svojho záväzku aj čo do základu aj čo do výšky vo svojom podaní z 24. 11. 2010. Uznanie dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka je jednostranným úkonom dlžníka voči veriteľovi, pre ktorý je pod sankciou neplatnosti predpísaná písomná forma. Za uznanie dlhu nie je možné považovať vyjadrenie žalovaného vo veci samej, adresované súdu dňa 24. 11. 2010. Nešlo o jednostranný úkon dlžníka voči veriteľovi, ktorým by uznal jeho pohľadávku čo do základu aj čo do výšky. Žalovaný v predmetnom vyjadrení iba priznal nevysporiadanú sumu 790.000,- Sk so žalobcom avšak z iného právneho dôvodu. Uvedenú sumu považoval za zálohu poskytnutú žalobcom na vykonanie zememeračských – geodetických prác a za sprostredkovanie prác, ktorých hodnota mala byť vysporiadaná medzi stranami započítaním. Predmetné vyjadrenie vo veci rozhodne nespĺňa požiadavky vyžadované citovaným zákonným ustanovením pre uznanie dlhu.“

Po preskúmaní postupu krajského súdu a napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd nezistil, že by krajským súdom aplikovaný postup pri zistení a hodnotení skutkového stavu veci a pri ustálení právnych záverov mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného rozsudku v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil, že by posudzovaný postup a rozsudok krajského súdu boli svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Naopak, krajský súd sa dostatočne vysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľa v jeho odvolaní proti rozsudku okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa a svoje závery ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, t. j. tak, ako to vyplýva z požiadaviek základného práva na súdnu a inú právnú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Argumentácia sťažovateľa o formalistickom, a tým arbitrárnom prístupe okresného súdu pri vyhodnocovaní skutočnej vôle zmluvných strán a účastníkov konania, ktorý bol odobrený aj krajským súdom, nevyhodnotil ústavný súd ako spôsobilú spochybníť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu.

Ústavný súd preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2012